

HLSK Academy

De Stichting HLSK, de gidsen en
aansprakelijkheid voor fouten

volgens Nederlands recht

Tom Nieuwenhuijsen, HLSK, 12 september 2021, v1.7

Vorbereiding

- Deze presentatie is de leidraad van de HLSK Academy Webinar over een aantal juridische aspecten van het schaatsen met HLSK-gidsen op natuurijs.
- Na het doornemen van deze presentatie heb je een beeld van hoe de juridische verantwoordelijkheden liggen en begrijp je nog beter hoe belangrijk risicobeperking is in HLSK-tochten.
- Activiteiten op natuurijs zijn nooit zonder risico. Wat mogen deelnemers van de gids verwachten en omgekeerd? Wat is de betekenis van de Eigen Verklaring van deelnemers? Is een HLSK-gids een werknemer van de HLSK? Wanneer maakt een gids een verwijtbare fout? Wat zijn dan de gevolgen?
- Als je vooraf voorbeelden wil inzien van incidenten, lees dan de "Uitgangspunten voor HLSK gidsen" en de rapporten over het "Helicopterincident op Vättern" en het "Ijsschotsincident op Mjösa" door, allemaal te vinden onderaan de pagina "Gidsen" op www.hlsk.nl.

Inleiding I

Wat komt er in deze HLSK Academy sessie aan de orde?

- Aansprakelijkheid, wanneer is iemand aansprakelijk voor de schade van een ander?
- Bijzondere omstandigheid: sportactiviteit
- Beschouwing rollen stichting HLSK, HLSK gids, HLSK deelnemer, aspirant HLSK gids
- Aansprakelijkheid van de HLSK gids voor fouten in (1) een clubtocht en (2) een privétocht
- Aansprakelijkheid gidscommissie, bestuur en stichting HLSK voor fouten van een HLSK gids in (1) een clubtocht en (2) een privétocht
- Hoe verkleint de HLSK de kans op aansprakelijkheid van de gids?
- Is de aansprakelijkheid van HLSK gidsen voor verwijtbare fouten te verzekeren?
- Is er wel eens een HLSK gids aansprakelijk gesteld wegens een fout?
- Een paar overwegingen tot slot

Inleiding II

Wat komt er niet aan de orde?

- De wintersport- of reisverzekering van gidsen en deelnemers, die mogelijk schade dekt of repatriëringskosten vergoedt als er wat gebeurt
- De persoonlijke WA (wettelijke aansprakelijkheid) verzekering van iemand, die mogelijk dekking biedt als de verzekerde op een of andere manier schade veroorzaakt; het is overigens zeer de vraag of een gewone persoonlijke WA verzekering dekking biedt in geval van aansprakelijkheid van de gids wegens een verwijtbare fout
- De eventuele strafrechtelijke aansprakelijkheid van een gids, waarbij niet alleen Nederlands recht maar ook buitenlands recht relevant kan zijn

Aansprakelijkheid I

Hoofdregels

- In beginsel draagt ieder zijn eigen schade, tenzij ...
- de schade het gevolg is (**causaal verband**) van een **onwettig** of **onbehoorlijk** handelen of nalaten door een ander, aan wie dat handelen of nalaten kan worden **toegerekend**; dan is die ander aansprakelijk voor de door het slachtoffer geleden schade
- **Onwettig**: inbreuk op een recht of handelen/nalaten in strijd met een wettelijke regel
- **Onbehoorlijk**: handelen/nalaten in strijd met de zorgvuldigheid die in het maatschappelijk verkeer betaamt (de voor ons belangrijke norm)
- **Toerekenbaar**: schuld/verwijtbaarheid (en veel meer, maar voor ons niet relevant)
- **Causaal verband**: de schade is het directe gevolg van het onzorgvuldig handelen
- Eigen schuld van het slachtoffer vermindert de aansprakelijkheid of heft deze zelfs op (de deelnemer die zich niet aan een aanwijzing van de gids houdt)

Aansprakelijkheid II

Risicoaanvaarding en zorgvuldigheidsnorm, Skeeleruitspraak

- Wie deelneemt aan een sportactiviteit aanvaardt het risico dat er iets mis gaat en dat daardoor schade wordt geleden (botsing met andere deelnemer, ongelukkige beweging en val, in een scheur rijden en val, enz.)
- Dat is zo, maar dat ontheft een sportleider/instructeur/gids niet van het in acht nemen van de zorgvuldigheid die van zo iemand verwacht mag worden
- Skeeleruitspraak (2003): door een beginner niet **dringend te adviseren** om een helm op te zetten voor de skeeler les, handelt de instructeur (in dienst van de club) en daarmee de club (wettelijke toerekening fouten werknemer aan werkgever) in strijd met de maatschappelijke zorgvuldigheid, dus is er aansprakelijkheid
- Het ondertekenen van een formulier door het slachtoffer dat deelname aan de cursus voor eigen rekening en risico is, werd in het Skeelerarrest niet als aansprakelijkheidsuitsluiting aanvaard (contractuele uitsluiting werkt niet altijd)

Beschouwing rollen stichting HLSK, HLSK gids en HLSK deelnemer

HLSK, HLSK gids en HLSK deelnemer

- HLSK is een stichting, geen vereniging; de stichting is een opleidingsinstituut en een kennisbank
- Een HLSK gids is opgeleid en als gids gecertificeerd door stichting HLSK
- Stichting HLSK organiseert zelf geen schaatstochten, HLSK gidsen doen dat op eigen initiatief, zij zijn geen werknemers of opdrachtnemers van stichting HLSK
- HLSK gids krijgt geen vergoeding van HLSK en/of deelnemers, de gids is een onbetaalde vrijwilliger
- Stichting HLSK ziet er op toe dat de gids aan de certificeringseisen blijft voldoen en gidsen kunnen advies vragen aan stichting HLSK
- Deelnemers betalen een jaarlijkse donatie aan de stichting HLSK, die toegang geeft tot SN en opleidings- en andere bijeenkomsten, maar geen recht geeft om te schaatsen
- Ook deelnemers worden opgeleid en gecertificeerd door stichting HLSK

En de aspirant HLSK gids?

Aspirant HLSK gids

- De aspirant HLSK gids is een gids in opleiding. Die zal niet snel een verwijtbare fout maken want de aspirant zit in een leer situatie en dan is fouten maken gewoon
- Er is altijd een volledig gecertificeerde HLSK gids die toezicht houdt op de aspirant gids
- Omdat gidsen in een clubtocht een wederzijds vetorecht hebben op gidsbeslissingen, zullen zij bij een verwijtbare fout van één van hen al snel beide aansprakelijk zijn, immers door bij een verwijtbare fout geen gebruik te maken van het vetorecht wordt de foute beslissing snel een gezamenlijke verantwoordelijkheid (tenzij er feitelijk geen mogelijkheid was van het vetorecht gebruik te maken)
- Wordt de tocht geleid door een gids en een aspirant, dan zal bij een verwijtbare fout al snel alleen de gids aansprakelijk zijn, immers is de fout van de aspirant dan is hij niet snel verwijtbaar aan hem/haar(leersituatie) en is de fout van de gids, dan kan van de aspirant niet zomaar een adequaat gebruik van het vetorecht verwacht worden.

HLSK gids en aansprakelijkheid, clubtocht

Fout van de gids

- Zonder verwijtbaarheid geen aansprakelijkheid. Bij de beoordeling van de aansprakelijkheid wordt het gedrag van de veroorzaker geobjectiveerd en vergeleken met dat van een **maatfiguur**. Beoordeeld wordt of een zorgvuldig handelende persoon met de gelijke opleiding en ervaring van de veroorzaker in dezelfde omstandigheden hetzelfde zou hebben gehandeld. Als de maatfiguur vermoedelijk anders gehandeld zou hebben, is de veroorzaker aansprakelijk
- De maatfiguur voor HLSK gidsen is de geobjectiveerde zorgvuldig handelende Nordic skating gids (onbetaalde vrijwilliger) met vergelijkbare opleiding en ervaring
- **Opleiding/ervaring, leiderschap én beslissingsbevoegdheid** (de 3 kenmerken van een gids) scheppen een hogere zorgvuldigheidsnorm dan bij een pure vriendendienst (waar in beginsel alleen opzet of roekeloosheid tot aansprakelijkheid leiden)
- Voorbeeld: torrsprickor na een koude nacht, wat zou de gids moeten doen? Maakt het verschil of hij met beginners of ervaren mensen op stap is?

HLSK gids en aansprakelijkheid, privétocht zonder gids

Is er een gids?

- Dat hangt van de omstandigheden af: gedraagt iemand zich als gids?
- De meest ervarene is niet automatisch de “gids”, ook al schaatst hij voorop. Drie elementen wezenlijk voor gids: groot opleidings-/kennisverschil, leiding geven én beslissingsbevoegd zijn
- Zijn die niet alle drie elementen aanwezig dan is de maatfiguur niet een gids en geldt dus niet de hogere zorgvuldigheidsmaatstaf, waaraan het handelen van een gids wordt getoetst
- Er zal niet snel aansprakelijkheid zijn voor fouten bij een vriendendienst zoals voorop schaatsen in een privétocht zonder gids te zijn; dan moet er sprake zijn van opzet of bewuste roekeloosheid (ook weer vast te stellen aan de hand van maatfiguur)

HLSK gids en aansprakelijkheid, privétocht met gids (hoeft geen HLSK gids te zijn)

Is er een gids?

- Als er in een privétocht wel een gids is, dus iemand die zich als zodanig gedraagt, die de beslissingen neemt en in wie de deelnemers vertrouwen hebben gesteld, dan is de maatfiguur de zorgvuldig handelende onbetaalde Nordic skating gids, met vergelijkbare opleiding en ervaring
- Er geldt dan dus weer een hogere zorgvuldigheidsnorm dan bij de vriendendienst
- Het verschil tussen de normen die aangelegd worden voor het beoordelen van de gids die als gids een privétocht leidt of als gids een clubtocht leidt is vermoedelijk niet heel groot
- Het lijkt daarom verstandig voor de gids **die een privétocht als gids leidt** om de veiligheidseisen die de HLSK in een clubtocht stelt, ook privé te laten gelden (complete uitrusting, minimale groepsgrootte, enz.)

Gidscie, bestuur, stichting HLSK, aansprakelijkheid clubtocht

Fout van de gidscommissie of bestuur, aansprakelijkheid?

- Stichting HLSK is geen werkgever of opdrachtgever van HLSK gidsen, dus langs die weg geen wettelijke toerekening van fouten van gidsen aan stichting HLSK, haar bestuur of de gidscommissie. Stichting HLSK houdt toezicht op het behoud van de certificering van HLSK gidsen en HLSK gidsen kunnen adviezen vragen aan de gidscommissie van Stichting HLSK
- Alleen bij **tekortschietend toezicht** op gids of **foute adviezen aan gids** bestaat er eventueel aansprakelijkheid leden van gidscommissie en stichting HLSK.
- Bij wanbestuur eventueel aansprakelijkheid bestuursleden en stichting HLSK
- Beslissend is weer het handelen of nalaten van de maatfiguur, de redelijk handelende vergelijkbare toezichthouder dan wel adviseur, c.q. de redelijk handelende bestuurder

Gidscie, bestuur, stichting HLSK, aansprakelijkheid privétocht

Fout van de gidscommissie of bestuur, aansprakelijkheid?

- Stichting HLSK maakt nadrukkelijk onderscheid tussen privétochten en clubtochten: voor privétochten door deelnemers (ook gidsen) gelden geen regels, de stichting heeft er geen bemoeienis mee en hoopt slechts dat de door de stichting vergaarde en ter beschikking gestelde kennis de deelnemers ten voordele strekt op veiligheidsgebied
- Aansprakelijkheid is niet aan de orde, noch de gidscommissie noch het bestuur heeft invloed op of een specifieke taak bij privétochten
- Er is dus geen relevant handelen of nalaten
- Dat kan anders worden als de stichting zich meer zou gaan bemoeien met privétochten en ook daarvoor regels zou gaan opstellen

Hoe verkleint de HLSK het aansprakelijkheidsrisico?

Genomen maatregelen

- Juridisch: eigen verklaring deelnemer, risico aanvaarding, aansprakelijkheidsuitsluiting (niet zaligmakend)
- Zorgvuldigheidsnorm verlagen: opleidingsniveau deelnemers verhogen
- Zorgvuldigheidsnorm verlagen: eigen verantwoordelijkheid deelnemers handen en voeten geven, stem geven in besluitvorming op het ijs
- Zorgvuldigheidsnorm verlagen: gids krijgt geen vergoeding, is geen “professional”
- Verkleining kans op fouten: altijd twee gidsen en wederzijds vetorecht
- Verkleining kans op fouten: risico analyse instrument ontwikkeld voor gebruik door gidsen en deelnemers
- Verkleining kans op fouten: permanente gidsopleiding
- Verkleining kans op schade: veiligheidsuitrusting, kniebeschermers verplicht, helm wordt geadviseerd
- Verkleining kans op schade: minimale groepsgrootte van drie, maximaal acht

Verzekering van gidsaansprakelijkheid?

Is onderzocht, maar op dit moment niet haalbaar

- HLSK heeft aansluiting gezocht bij NKBV, die haar berggidsen heeft verzekerd, maar NKBV wilde daar niet van weten en verwees naar KNSB
- HLSK heeft aansluiting gezocht en gekregen bij KNSB (HLSK is buitengewoon lid). Vrijwilligers (gidsen en bestuurders) zijn daardoor verzekerd tegen aansprakelijkheid voor fouten bij activiteiten, maar uitsluitend **in Nederland**
- HLSK heeft geprobeerd om via Meeus, de tussenpersoon van KNSB, ook de aansprakelijkheid van haar vrijwilligers (gidsen en bestuurders) voor activiteiten **in het buitenland** te verzekeren, maar dat is financieel niet haalbaar, de te verzekeren groep is te klein en het risico te onbekend
- HLSK heeft geprobeerd via het Svenska Skridskoförbundet (SSF, de Zweedse KNSB) onder de parapluverzekering van de Zweedse klubbs te komen, maar ook dat is mislukt omdat buitenlandse organisaties geen lid van het SSF kunnen worden
- Voorlopige conclusie: **adequate verzekering voor gidsaansprakelijkheid is op dit moment niet haalbaar tegen een betaalbare premie**

Is er ooit een gids van HLSK aansprakelijk gesteld?

Het antwoord is nee

- Wel zijn er twee grote incidenten geweest waarbij schaatsers van de HLSK in een HLSK clubtocht op een ijsschots terechtwamen en gered moesten worden, het helikopter incident op Vättern en het Mjösa incident, beide incidenten zijn goed afgelopen, geen slachtoffers
- Ook hebben zich in de loop der jaren meerdere valpartijen met verwondingen voorgedaan (zoek de rapporten maar eens op SN)
- Wat als bij één of beide grote incidenten wél schade was geleden en/of slachtoffers waren te betreuren? Zou er aansprakelijkheid zijn geweest?
- Probeer voor beide incidenten een paar relevante factoren te noemen die in de richting van aansprakelijkheid van de gidsen (dus een verwijtbare fout) wijzen en factoren die juist ontlasten
- Probeer hetzelfde voor aansprakelijkheid van de gidscommissie resp. het bestuur resp. de stichting

Ter verdere overweging

- Niet aan elk ongeluk ligt een verwijtbare fout ten grondslag: je moet waarschuwen voor torrsprickor en de snelheid verlagen, maar je kunt niet voorkomen dat iemand ongelukkig valt en een enkel breekt, dat is het aanvaarde risico van de sportsituatie
- Risicobewustzijn en risico verlagend handelen zijn essentieel om de kans op te maken van verwijtbare fouten te verkleinen
- Zelfkennis en handelen naar vermogen helpen daarbij
- Wat voor jou geen of een klein risico vormt (slecht ijs, torrsprickor) kan voor een minder geoefend persoon wel een groot risico vormen; ga dus uit van het vermogen van de slechtst geoefende schaatser in de groep
- Prestatiedrang, kilometerdrang of een andere verborgen agenda verhoogt de kans op het maken van verwijtbare fouten
- Assumption is the mother of all fuck ups, dus niet aannemen maar onderzoeken

Vragen? Feedback?

welkom aan
tom.nieuwenhuijsen@xs4all.nl